

Hüüdsõnadest v. 19 *en* ei ole pelgalt deiktilise tähendusega, vaid ka üldisema emotsionaalse ohke, imestuse jne rõhutamiseks ('ah! oh!').¹⁰ V. 23 *hocce* ei tähenda *ecce*. *ce*-partikkel on alates vanaladina perioodist kasutusel märkimaks ruumiliselt lähedalolevat kõnealust (tõlkes 'just see siin')¹¹.

Ka eessõnad ei ole ladina keeles tähtsusetud. v. 30 tõlge oleks: *Et (sul) ei tekiks jälle kahtlust (minu) tänuliku meele osas, siis...* Eessõna *de* on siin kindlalt sõnade *dubitatio* ja *gratā mente* omavahelise seose märkimiseks.

Viimase värsi (34) tõlge siseriimilisena on ilmselt ajastu kirjandusmaitse eiramine. 17. sajandiks oli seljataha jätud siseriimilisest luulest ülevoolav keskaeg, uusladina luules – vastureaktsiooni – keskaja ideaalidele – siseriimilist luulet välditi¹² või kasutati ainult teadlikult keskaja, sealhulgas eriti paavstluse jm n-ö taunitavate nähtuste ironiseerimiseks¹³.

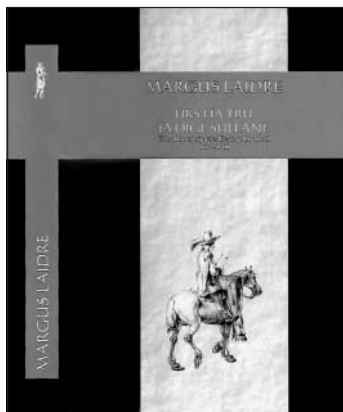
Kokkuvõtteks: teravdatud tähelepanu uusladina tekstide editeerimisprobleemile ei tulene ainult sellest, et allakirjutanu tegeleb oma doktoritöös sama temaatikaga. Tahaksin tähelepanu juhtida pigem sellele, et esimesel Eesti iseseisvusperioodil koolituse saanud filoloogide-editeerijate (eelkõige Juhan Vasar¹⁴) ja praegu peale kasvanud/kasvava filoloogide põlvkonna vahel puudub side, mis laseks/lasknuks tekkida püsivamal, selgelt Eesti kultuuriruumile omasel väljaandmistraditsioonil (kui Arvo Teringu eelnimetatud editsioonid ehk välja arvata). Kuigi viimastel aastatel on võimalused uuseditsioonideks avaradunud, ei tohiks unustada, et nüüdisajastatud väljaandega võime kaotada niivõrd palju informatsiooni ja vaesestada praegusaegsete lugejate pilti 17. sajandist, et parem oleks selliste uute leidude editeerimissoovi puhul konsulteerida tekstide väljaandmisel teiste hulgas ka (klassikaliste) filoloogidega.

KRISTI VIIDING

Tartu Ülikooli klassikalise
filoloogia õppetool, lektor,
M.A. ladina keele ja
kirjanduse alal

1999. AASTA PARIMA AJALOORAAMATU PREEMIAGA PÄRJATI MARGUS LAIDRE

Ajalookirjanduse aastapreemia anti 2000. aastal välja juba viiendat korda. Ajaloo-preemia väljaandmise eestvedajateks olid 1995. aastal Ajaloo Instituut ja tollane Eesti Ajalooarhiiv, millega liitusid Tartu Ülikooli ajaloo osakond, Eesti Riigiarhiiv, Tallinna Linnaarhiiv, eelmisel aastal ka Eesti Ajaloomuuseum – seega on tänaseks väljaandjaid juba 6 asutust.

Ürituse põhikorraldaja oli sel aastal Tartu Ülikooli ajaloo osakond, kes moodustas ka sõltumatu ekspertkomisjoni järgmises koosseisus: dr Ants Viires, dr Olaf-Mihkel Klaassen, ajalookandidaat Väino Sirk ja dr Tõnu Tannberg (esimees).

1999. aasta parima ajalooramatu tiitlile esitati preemiat väljaandvate asutuste poolt kokku 10 eelmisel aastal ilmunud raamatut:

- 1. Ants Hein. Viljandimaa mõisad. Viljandi, 1999, 95 lk;
- 2. Lilian Kotter. Tallinna rae finantsid 15. sajandil (1433–1507). Tallinna Linnaarhiivi toimetised 4. Tallinn, 1999, 136 lk;
- 3. Margus Laidre. Üks hä tru ja õige sullane. Elust Rootsi sõjaväes Eesti- ja Liivimaal 1654–1700. Tartu, 1999, 570 lk;
- 4. Mati Laur. Eesti ajalugu varasel uusajal 1550–1800. Tallinn, 1999, 224 lk;
- 5. Rein Loodus. Kunstielust Eestis aastail 1918–1944. Tallinn, 1999, 224 lk;

- 6. Ago Pajur. Eesti riigikaitsepoliitika aastail 1918–1934. Uurimusi ja allikmaterjale Eesti sõjaajaloost 2. Tartu, 1999, 338 lk;
- 7. Maie Pihlamägi. Eesti industrialiseerimine 1870–1940. Tallinn, 1999, 224 lk;
- 8. Tallinna Mustpead. Mustpeade vennaskonna ajaloost ja varadest. Die Revaler Schwarzenhäupter. Geschichte und Schätze der Bruderschaft der Schwarzenhäupter. Koostanud Juhan Kreem ja Urmas Oolup. Tallinn, 1999, 181 lk;
- 9. Tallinna mündiraamatud 1416–1526. Välja andnud Ivar Leimus. Tallinna Linnaarhiivi toimetised 3. Tallinn, 1999, 208 lk;
- 10. Vita academica, vita feminea. Artiklite kogumik. Koostanud Sirje Tamul. Tartu, 1999, 271 lk.

Komisjon pidas oma koosoleku 18. veebruaril 2000. aastal ning jõudis pärast suhteliselt lühikest, kuid sisukat arutelu üksmeelsele otsusele: 1999. aasta parima ajalooraamatu preemia saajaks on Margus Laidre monograafia "Üks hä tru ja õige sullane". Elust Rootsi sõjaväes Eesti- ja Liivimaal 1654–1700", mille on välja andnud kirjastus Eesti Ajalooarhiiv. 1999. aasta parima ajalooraamatu preemia pidulik väljakuulutamine leidis aset 29. veebruaril 2000. aastal Tartu Ülikooli Ajaloomuuseumi valges saalis.

Margus Laidre monograafia Rootsi armeest Eesti- ja Liivimaal 17. sajandi teisel poolel on pikaajalise töö tulemus, mida tervikuna iseloomustab ulatusliku arhiivimaterjali ja teemakohase kirjanduse kasutamine, selge ning arusaadav kirjutamislaad ning – mis eriti oluline – autor vaatleb Rootsi Läänemere provintsidest toimuvat tollase Euroopa sõjanduslike ja poliitiliste arengute kontekstis.

Autori tähelepanu ei ole kõitnud ainult armee/sõjaväe väline külg, vaid tema huviorbiidis on olnud inimene, tema toimimine sõjaväes ning ühiskonnas. Laidre monograafia peategelane on lihtne sõdur ning teda ümbritsenud argipäev. Seega on paljusi tegemist mentaliteediajaloo võtmes kirjutatud sõjaajaloolise uurimusega, milles esitatud seisukohad ei ole uudsed ja originaalsed üksnes kitsalt sõjaajaloo seisukohast vaadatuna, vaid tervikuna Rootsi aja viimast poolsajandit meie ajaloos silmas pidades.

Igati tunnustust väärrib ka raamatu kujundus ja selle originaalsed illustreerimised.

Kokkuvõttes on Margus Laidre monograafia oluline tähis meie ajalookirjanduses. Veelgi enam – allakirjutanu on veendunud, et Margus Laidre raamatut võib kahtlusteta pidada 20. sajandi parimaks eestikeelseks sõjaajaloo vallas kirjutatud raamatuks. **TV**

Tõnu Tannberg

NAPOLEONICA – SAJANDILÕPU NÄITUS TALLINNA LINNAARHIIVIS

Prantsuse Vabariigi suursaadik Eestis hr Jean-Jacques Subrenat, professor Rein Helme, Prantsuse Vabariigi suursaatkonna kultuuriatašee pr Geneviève Ichard näitusel "Minu Napoleonica"

Möödunud aasta 18. novembril avati Tallinna Linnaarhiivis sõjaajaloolase professor Rein Helme koostatud näitus "Minu Napoleonica", millega tähistati Napoleoni võimuletuleku 200. aastapäeva: 9. ja 10. novembril 1799. aastal toimus Pariisis riigipöörde, mida tuntakse 18. brümääri riigipöörde. Võimule tuli Korsikalt pärit suurtükiväelase kindral Napoleon Bonaparte, kelle esialgseks tagasihoidlikuks ametinimetuseks sai Esimene Konsul. Selleks ajaks oli suur ja verine Prantsuse revolutsioon kestnud juba kümme aastat. Ajalukku on jäänud võimu oma kätte võtnud Napoleoni poolt öeldu: "Revolutsioon on lõppenud."

Suure Prantsuse Revolutsiooni demokraatlikud ideed – vabadus, vendlus, võrdsus – levisid ja kinnistusid Euroopas paljusi tänu Napoleonile, kellest sai – saatuse ironia – aastal 1804 prantslaste keiser. Professor Rein Helme eksponeeris oma erakogust raamatuid, gravüüre, postkaarte, ordeneid ja esemeid. Näituse ülesehitus jälgis kronoloogiliselt sõjaajaloolist temaatikat: Itaalia ja Egiptuse sõjakäigud (1796–1799), Austerlitzi kampaania (1805), Preisi (1806–1807) ja Hispaania sõjakäigud (1807–1814), Austria purustamine (1809) ning Venemaa sõjakäik (1812), seejärel 1813. ja 1814.